

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 581)

Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/713)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-1311/511

4.2.1998

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA,

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 19.1.1998 tarihinde kararlaştırılan “Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Mesut Yılmaz
Başbakan

GENEL GEREKÇE

2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun gereğince, güven ve asayiş korumak, kaçakçılığın men, takip ve tahkik görevli olanların bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa bile yaptıkları hizmet nedeniyle ölmeleri halinde kanunî mirasçılarına, sakatlanmaları veya yaralanmaları halinde kendilerine maddî ve manevî tazminat olarak nakdî tazminat ödenmektedir.

Diğer taraftan, TC Anayasasının 125 inci maddesinde idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu belirtilmek suretiyle idarenin sorumluluğu Anayasa prensibi olarak kabul edilmiştir.

Son yıllarda, özellikle Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde yoğunlaşan terör eylemleri sebebiyle pekçok güvenlik görevlisi şehit olmuş veya sakat kalmıştır.

Devletin, terör hareketlerine karşı giriştiği faaliyet, savaş hali sayılmadığı ve dolayısıyla mücbir sebep olarak nitelendirilmediğinden, bu faaliyetler sırasında teröristlerin eylemlerinden zarara uğrayanların bu zararı, tüm ülkede değil ülkenin bir kısmında yaratılan bir zarar olduğundan, savaş halinde olduğu gibi tüm toplumun katlanmak durumunda olduğu bir kamu külfeti olarak değerlendirilmemiş, özel ve olağan dışı nitelik taşıyan kamu külfetleri karşısında eşitlik ve hakkaniyet ilkesi gereğince yargı tarafından tazmini gereken bir zarar olarak kabul edilmiştir. Niteliği ve kullanıldığı görev itibarıyla tehlikeli görevlerden dolayı uğranılan zararlarda kusursuz sorumluluk, bunun dışındaki eylemlerde ise hizmet kusuru ilkelerine dayanılarak tazminat ödemeleri yapılmaktadır.

Yargı kararlarında ödenecek tazminat miktarı belirlenirken amaç, mevcut durumu korumak, zararlandırıcı olay vukuâ gelmeseydi mal varlığı ne seviyede olacak idiyse onu sağlayarak denkleştirmektir. Gelişen hukukta telafisi imkânsız bir zarardan söz edilememekte, ölümin dahi maddî ve manevî tazminatla tazmin edildiği varsayılmaktadır.

Yargı tarafından, kusursuz sorumluluk ilkesine dayanılarak, zararın yalnızca zarar gören üzerinde bırakılmayıp, topluma yayılması, adalet, eşitlik ve hakkaniyet esaslarına uygun düşecek şekilde hesaplanan tazminat miktarından, 2330 sayılı Kanuna göre ödenen nakdî tazminat mahsup edilmektedir.

Bu davalar yoluyla, hak sahiplerine ödenen çok yüksek rakamlara ulaşan meblağlar, emek harcanarak ve hakkın gecikerek mahkeme kanalıyla ödenmesi sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca, İdare aleyhine dava açmamış olan hak sahipleri bu tazminatı alamadıklarından dava açanlara nazaran büyük oranda mağdur olmaktadır.

Bilindiği üzere, 2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun gereğince ödenen nakdî tazminatın hesaplanmasında memur maaş katsayısı esas alınmaktadır. Özellikle son yıllardaki memur maaş artışlarının özel hizmet tazminatlarının artırılması yoluyla sağlandığı göz önüne alındığında, hak sahiplerinin enflasyon karşısında mağduriyetleri sözkonusu olmaktadır.

Özellikle, yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği ile sürdürebilecek şekilde malûl olanların dava açması halinde, yargı tarafından kişinin ortalama ömrü ve refakatçi ile yaşayacağı göz önüne alınarak ödenen nakdî tazminatın iki-üç misli tazminatın ek olarak ödenmesine karar verilmektedir. Bu oran ölen ile 1, 2 ve 3 üncü derece malûllerde iki katına kadar çıkmaktadır.

Bu Tasarı ile; nakdî tazminat miktarlarının yargı yoluyla verilen tazminat miktarlarına yaklaştırılarak, hak sahiplerinin tazminatlarının dava açılmadan idare tarafından öncelikle verilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Bu madde ile; bu Kanun gereğince ödenen nakdî tazminatların hak sahiplerinin dava açmaları halinde, yargı tarafından ödenmesine karar verilen tazminat miktarlarına yaklaştırılması amaçlanmaktadır.

Madde 2. — Bu madde yürürlük maddesidir.

Madde 3. — Bu madde yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

20.2.1998

Esas No. : 1/713

Karar No. : 35

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanarak, Bakanlar kurulunca 4.2.1998 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 5.2.1998 tarihinde, Komisyonumuza havale edilen "Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" Komisyonumuzun 18.2.1998 tarihinde yaptığı 37 nci Birleşiminde, Hükümeti temsilen Millî Savunma Bakanı İsmet Sezgin'in başkanlığında Maliye ve Millî Savunma Bakanlıkları ile Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip görüşülmüştür.

Bilindiği gibi, sosyal bir hukuk devleti olmanın gereği olarak, Anayasamızın 125 inci maddesinde, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu hükmü yer almaktadır.

Diğer taraftan, 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunla; güvenlik ve asayişini korumak, kaçakçılığın men, takip ve tahkikle görevli olanların bu görevlerinden dolayı ya da görevleri sona ermiş olsa dahi yaptıkları hizmet nedeniyle ölmeleri halinde kanunî mirasçılarında, sakatlanmaları veya yaralanmaları halinde kendilerine, maddî ve manevî tazminat olarak, nakdî tazminat ödenmektedir. Söz konusu tazminatın hesaplanmasında memur maaş katsayısı esas alınmaktadır. Ancak son yıllardaki memur maaş artışlarının özel hizmet tazminatının artırılması yoluyla sağlandığı göz önüne alındığında, hak sahipleri enflasyon karşısında maddî karşılıklarını alamamaktan dolayı mağdur duruma düşmüşlerdir. Bu nedenle, bazı hak sahipleri yargı yoluna gitmişler ve yargı organları; savaş hali dışında, özel ve olağan dışı nitelik taşıyan kamu külfetlerine, zararın yalnızca zarar gören üzerinde bırakılmayıp adalet, eşitlik ve hakkaniyet ilkeleri gereğince tüm toplum üzerine yayılması gerektiği şeklindeki hukuk prensibini dikkate alarak, yüksek rakamlara ulaşan meblağlarda tazminat ödenmesine, karar vermişlerdir. Ancak, dava açmamış hak sahipleri ise büyük oranda hak kaybına maruz kalmış, bu nedenle, söz konusu mağduriyetleri giderecek düzenlemenin yapılması zorunlu hale gelmiştir.

Tasarı ile, nakdî tazminat miktarlarının yargı yoluyla verilen tazminat miktarlarına yaklaştırılarak, hak sahiplerinin tazminatlarının dava açılmadan idare tarafından öncelikle verilmesi amaçlanmaktadır.

Komisyonumuzda, Tasarının tümü üzerinde yapılan müzakerelerde; düzenlemenin teknik açıdan doğru hazırlanmış ve gerekli bir Kanun Tasarısı olmasının yanında, hak sahiplerine söz konusu tazminatın gecikerek ve emek harcanarak mahkeme kanalıyla ödenmesi yerine, yapılan görevin toplum ve devlet için taşıdığı önem de dikkate alınarak mağduriyetlerin biran önce giderilmesinin uygun olacağı şeklindeki görüşler dile getirilmiştir.

Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda ise; söz konusu Kanun Tasarısı ile güven ve asayişini korumak, kaçakçılığın men, takip ve tahkikle görevli olanların görevleri esnasında sakatlanmaları halinde kendilerine, ölmeleri halinde kanunî mirasçılarında verilen nakdî tazminat miktarlarının yetersiz kalması sonucu hak sahiplerinin maruz kaldıkları maddî kaybın telafisi yönünde bir düzenlemenin yapılmasının amaçlandığı, Tasarının kanunlaşması halinde, ödenecek tazminat miktarlarının, ölenlerin kanunî mirasçıları için, 5 529 000 000 lira, yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği ile sürdürebilecek şekilde malû olanlara için ise, 11 058 000 000 lira olarak gerçekleştirileceği ifade edilmiştir.

Yapılan bu görüşmeleri takiben, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca da benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının, 1 inci maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 nci ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Biltekin Özdemir
Samsun
Sözcü
Hüseyin Yayla
Hatay

Başkanvekili
Metin Şahin
Antalya
Kâtip
Miraç Akdoğan
Malatya

Üye
Mustafa Küpeli
Adana
Üye
Aydın Tümen
Ankara
Üye
Cafer Tufan Yazıcıoğlu
Bartın
Üye
Mustafa Çiloğlu
Burdur
(İmzada bulunamadı)
Üye
Ali Rahmi Beyreli
Bursa
Üye
Aslan Polat
Erzurum

Üye
Refik Aras
İstanbul
Üye
Esat Bütün
Kahramanmaraş

Üye
Çetin Bilgir
Kars
Üye
Nurettin Kaldırımçı
Kayseri
(İmzada bulunamadı)
Üye
Hayrettin Uzun
Kocaeli

Üye
İ. Ertan Yülek
Adana
Üye
Süleyman Hatinoğlu
Artvin
Üye
Abbas İnceayan
Bolu
Üye
Ertuğrul Yalçınbayır
Bursa

Üye
Hilmi Develi
Denizli
Üye
Halil Yıldız
Isparta
(İmzada bulunamadı)
Üye
Algan Hacaloğlu
İstanbul
Üye
Şinasi Altınler
Karabük
(İmzada bulunamadı)
Üye
Hadi Dilekçi
Kastamonu
Üye
Necdet Tekin
Kırklareli

Üye
Mustafa Ünaldı
Konya
(İmzada bulunamadı)

Üye
Süleyman Çelebi
Mardin

Üye
Müjdat Koç
Ordu

Üye
Ertuğrul Eryılmaz
Sakarya

Üye
Yıldırım Aktürk
Uşak

Üye
Doğan Baran
Niğde
(İmzada bulunamadı)
Üye
Abdüllatif Şener
Sivas
(İmzada bulunamadı)
Üye
Cemal Alişan
Samsun

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

NAKDİ TAZMİNAT VE AYLIK BAĞLANMASI HAKKINDA KANUNUN BİR MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA

DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. — 3.11.1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin değişik (a) ve (b) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Ölenlerin kanunî mirasçalarına, en yüksek Devlet memuru brüt aylığının (Ek gösterge dahil) 100 katı tutarında,

b) Yaşamak için gerekli hareketleri yapmaktan aciz ve hayatını başkasının yardım ve desteği ile sürdürebilecek şekilde malûl olanlara 200 katı, diğer sakatlananlara (a) bendinde belirtilen tutarın % 25'inden % 75'ine kadar, yaralananlara ise % 20'sini geçmemek üzere sakatlık ve yaralanma derecesine göre,

nakdî tazminat ödenir.

Bu nakdî tazminatın tespitine esas tutulacak aylık; tazminat verilmesine dair karar tarihindeki en yüksek Devlet memuru aylığının (Ek gösterge dahil) brüt tutarıdır.”

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN

KABUL ETTİĞİ METİN

NAKDİ TAZMİNAT VE AYLIK BAĞLANMASI HAKKINDA KANUNUN BİR MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA

DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1. —Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Mesut Yılmaz

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

B. Ecevit

Devlet Bakanı

H. Özkan

Devlet Bakanı

Prof. Dr. H. S. Türk

Devlet Bakanı

M. Gürdere

Devlet Bakanı

Dr. İ. Çelebi

Devlet Bakanı

B. Kara

Devlet Bakanı

R. K. Yücelen

Adalet Bakanı

O. Sungurlu

Maliye Bakanı

Z. Temizel

Sağlık Bakanı

H. İ. Özsoy

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

Prof. Dr. N. Çağan

Kültür Bakanı

İ. Talay

Millî Sav. ve Başb. Yrd. V.

M. Batallı

Devlet Bakanı

Y. Seçkiner

Devlet Bakanı

Prof. Dr. S. Yıldırım

Devlet Bakanı

Prof. Dr. Ş. Gürel

Devlet Bakanı

M. Yılmaz

Devlet Bakanı

C. Kavak

Devlet Bakanı

H. Gemici

İçişleri Bakanı

M. Başesgioğlu

Millî Eğitim Bakanı

H. Uluğbay

Ulaştırma Bakanı

N. Menzir

Sanayi ve Ticaret Bakanı

Y. Erez

Turizm Bakanı

İ. Gürdal

Çevre Bakanı

Dr. İ. Aykut

Devlet Bakanı

G. Taner

Devlet Bakanı

İ. Saygın

Devlet Bakanı

R. Serdaroğlu

Devlet Bakanı

Prof. Dr. A. Andıcan

Devlet Bakanı

R. Şahin

Devlet Bakanı

E. Aşık

Devlet Bakanı

M. Batallı

Dışişleri Bakanı

İ. Cem

Bayındırlık ve İskân Bak.

Y. Topçu

Tarım ve Köy İşleri Bakanı

M. Taşar

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

M. C. Ersümer

Orman Bakanı

E. Taranoğlu